

HÅLLBARHETSSTIGEN

Lärarens handbok

ÅK 6

Globala hållbarhetsfrågor

Hållbar livstil

Påverka tillsammans

Mållinjen

ÅK 3

Den byggda miljön

Ekosystemtjänster

Ekologi

Att må bra

ÅK 5

Skärgårdskultur & Historia
Kulturell mångfald
Fysisk hälsa
Självkänsla

Hållbarhet i den grundläggande utbildningen åk 1-6

Text: Sonja Balthasar, Pargas stad & Erika Silventoinen,
Katja Bonnevier, Skärgårdshavets biosfärområde
Layout | illustrationer: Skärgårds Reklam
Illustrationer: Amanda Österman

INNEHÅLL

1. Till klassläraren
2. Skärgårdshavets Unesco biosfärområde
3. Hållbarhetens tre dimensioner
4. Tillsammans mot en hållbar framtid
5. Hållbarhetsstigen
6. Tipshelheter till undervisningen

Biosfärområde Biosfärialue

PARGAS
SKÄRGÅRDSSTADEN

PARAINEN
SAARISTOKAUPUNKI

1. TILL KLASSLÄRAREN

Det är en ansvarsfull uppgift att fostra framtidens medborgare, som ansvarsfullt och klokt ska styra vår värld i hållbara spår. Som tur är vi inte ensamma. Kursen har redan satts av världens länder inom FN, som i samarbete lagt upp de globala hållbarhetsmålen Agenda 2030.

Men världen, det är vi. Läraren ska läsa av kompassriktningen och tillsammans med eleverna ta ett steg i taget mot en hållbar framtid. En del av oss är bekvämare med att ta små steg, medan andra har energi och inspiration att göra stordåd. Det viktigaste är att riktningen är rätt, och varje litet steg är viktigt! Visste du att världens största myrkoloni sträcker sig över 6000 km från norra Italien till Spaniens kust, och har byggts av en art av myror som funnits i Europa i endast 80 år? Kan de, så kan vi också!

Detta är en handbok för hållbarhetsstigen i Pargas stad. Målet med hållbarhetsstigen är att varje elev då de går ut åk 6 känner till hållbarhetens tre dimensioner (ekologisk,

social och ekonomisk hållbarhet) och hur deras egna beslut och handlingar hänger ihop med dem. Materialet är utarbetat i samarbete mellan Pargas stad och Skärgårdshavets Unesco biosfärområde, och stöder sig på läroplanen och Pargas stads plan för miljöfostran, och är ämnat som stöd och hjälp i den dagliga verksamheten. Stigen är en fortsättning på småbarnspedagogikens Gäddan och gänget konceptet, som bl.a. vill väcka barnens intresse för hållbarhetsfrågor, och Miniambassadör för en hållbar skärgård -passet.

Handboken ger en översikt över hållbarhetsfostran och temahelheter som man kan jobba med i varje årskurs. Lektionstips och -idéer för att smidigt förverkliga hållbarhetsfostran finns på Hållbarhetsstogens hemsida.

2. SKÄRGÅRDSHAVETS UNESCO BIOSFÄROMRÅDE

Med sina tiotusentals öar och skär är Skärgårdshavet en unik plats på jorden. Det är en levande arkipelag, med över 100 bebodda öar. Kulturlandskapen och de många olika naturtyperna, både över och under vattenytan, gör Skärgårdshavet till ett av de artrikaste områdena i hela landet.

Detta är några av orsakerna till att stora delar av Skärgårdshavet redan 1994 blev utnämnd till biosfärområde av Unesco. Biosfärområdet består av de kommundelar i Pargas och Kimitoön som man når med färja (inkluderat Lövö och Kasnäs, inkluderat även öar efter Lövöbro) och är ett av mer än 700 biosfärområden världen över. Även fasta Pargas och Kimitoön är ofta inkluderade i biosfärområdets verksamhet. Ett biosfärområde sporrar till att jobba för ett hållbart samhälle med en rik natur som också framtida generationer kan glädjas över.

Lokalbefolkningen, företagare, forskare, myndigheter och olika organisationer har alla sin egen roll i Skärgårdshavets biosfärområde och bidrar på sitt egna sätt till att hitta hållbara lösningar för att bo och verka i skärgården. I biosfärområdet jobbar man med att främja livskraftiga samhällen, hållbart företagande, havets tillstånd, biologisk mångfald, skötsel av värdefulla naturtyper, naturbete på artrika ängar och hållbar turism.

Biosfärområdet ska fungera som ett modellområde för hållbarhet och vi kan alla vara stolta över att ha fått den fina utmärkelsen av Unesco!

3. HÅLLBARHETENS TRE DIMENSIONER

“En hållbar utveckling tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.”

Så definieras hållbar utveckling i Bruntlandrapporten (1987), som skrevs på uppdrag av FN. När vi tänker på hållbar utveckling tänker vi ofta på återvinning och skydd av naturmiljöer, vilket givetvis är avgörande för att livet på vår planet ska kunna fortsätta. Men hållbar utveckling betyder mycket mer än så. Man brukar betrakta hållbarhet i tre dimensioner: ekologisk hållbarhet, social och kulturell hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. De går inte helt och hållet att skilja dem åt, eftersom de flesta fenomen har samband med alla tre dimensioner. Detta är den röda tråden i Hållbarhetsstigen och symboliseras av glasögon i tre olika färger, som kan användas för att studera ett fenomen ur olika synvinklar. I takt med att eleverna växer och utvecklas vidgas perspektivet från det individuella och lokala till det globala.

ekologisk hållbarhet

social och kulturell hållbarhet

ekonomisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet

Med en ekologiskt hållbar utveckling menas att människor använder naturresurser på ett hållbart sätt och bibehåller den **balans** i biosfären som vi alla är beroende av. Förnybara naturresurser, såsom skog, rent vatten och odlingsmark, används så att de har möjlighet att förnya sig. Icke-förnybara naturresurser och produkter baserade på dem, såsom metaller och plast, används sparsamt och återvinns. Målet är att vi uppnår en **cirkulärekonomi** där vi hyr, lånar, återanvänder, reparerar och återvinner, samt ser allt avfall som en råvara. Till ekologisk hållbarhet hör också att vi upprätthåller och återskapar livsutrymmen till alla levande varelser på vår planet. Vårt sätt att leva smutsar inte ner jord, vatten och luft. Ekologisk hållbarhet brukar beskrivas som att den sätter ramarna eller ligger till grund för de två andra dimensionerna; social och ekonomisk hållbarhet.

Social och kulturell hållbarhet

I ett socialt hållbart samhälle har alla människor möjlighet att må bra. Det finns utbildning, sjukvård och arbetsplatser för alla. Alla kan hitta sätt att förverkliga sig själva, påverka sina egna livsvillkor och sitt samhälle, och känna att de tillhör en gemenskap där de är trygga. Till den sociala hållbarheten hör

Sätt på dig rätt glasögon så ser du hållbarhetsfenomen överallt!

också en livsstil som stöder psykiskt och fysiskt välbefinnande. Kulturell hållbarhet innebär att alla har möjlighet att utöva sin egen kultur, känna sina rötter och att vi värnar om både det gemensamma kulturarvet och minoritetskulturer. Människor från olika kulturer har förståelse för varandra.

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet, både för den enskilda individen och för samhället i stort, innebär att man gör en långsiktig ekonomisk planering som stöder ekologisk, social och kulturell hållbarhet. De ekonomiska resurserna fördelas så att alla människor kan ha det bra och ett gott liv säkras också för kommande generationer.

4. TILLSAMMANS MOT EN HÅLLBAR FRAMTID

Läget i världen

Förutsättningarna för liv på vårt jordklot måste hållas i balans. Forskare har analyserat hur människan påverkar de processer som behövs för att livet på jorden ska kunna fortsätta. De har tagit fram en modell som visar vilka rubbningar som finns i systemet vi har skapat och hur rubbningarna på lång sikt kan hota vår överlevnad (planetära gränser).

På basen av analysen är de största hoten just nu

- minskad biodiversitet och förändrad markanvändning
- rubbningar i naturliga kretslopp av fosfor och kväve
- klimatförändringen.

Hur uppnår vi balans mellan människa och natur? En hållbar framtid i vågskålen.

Förutom de planetära gränserna finns en mängd hotbilder relaterade till naturkatastrofer (ss. supervulkaner) och till hur vi människor samarbetar och fördelar makt och resurser mellan oss (ss. krig, svält, fattigdom, pandemier, missbruk av nya teknologier). Många av problemen är så kallade “wicked problems”, eller lömska problem, som är mycket komplexa. Det finns utmaningar så det räcker!

Samtidigt är det mycket i världen som har blivit bättre. Till exempel har man lyckats stoppa den totala minskningen av ozonlagret., tidigare hotade arter som havsörnen har återhämtat sig och både barnadödlighet och extrem fattigdom har minskat under de senaste årtiondena. En hållbar framtid förutsätter samarbete mellan världens länder, och mycket görs redan nu.

Från miljöångest och -oro eller likgiltighet till handlingskraft

Det kan emellanåt vara utmanande att bibehålla framtidstron och handlingskraften i det ständiga flödet av katastrofnyheter. **Människans hjärna har inte anpassats till att bära och lösa alla världens problem.** Ändå har vårt sätt att leva nu lett oss in i en sådan situation där vi måste handla, och det fort.

Barnen snappar upp en hel del oroväckande miljönyheter som de kan behöva hjälp med att behandla. Skolan har alltså en viktig uppgift. Sociala medier och skola visade sig vara för ungdomarna de viktigaste kanalerna för information om klimatförändringen, enligt en kartläggning gjord av biosfärområdet i samarbete med psykologistuderande på Åbo Akademi. Men hur tar vi upp stora och svåra frågor utan att lägga en för stor börda på elevernas axlar?

På Mieli r.f.:s (Psykisk hälsa Finland r.f.) webbplats finns “Lilla miljöångestguiden” riktad till grundskollärare och småbarnspedagoger. Här är några viktiga punkter från guiden som kan hjälpa dig att hantera miljöoro:

- Barnen har rätt att få aktuell och sann kunskap. Våga tala om viktiga frågor, utgående från barnens kunskapsnivå! Tala sanning, men berätta inte för mycket.
- Redan riktigt små barn kan känna oro över världens tillstånd.
- Du som lärare behöver processera dina egna känslor - de påverkar barnen.
- Det hjälper att få kännedom om positiva förändringar och framtidsutsikter. I guiden finns en förträfflig lista över sådana. Berätta också om olika sätt att lösa de problem vi nu står inför.
- Undvik att ge barnen skuldskänslor. Det är vi vuxna som bär huvudansvaret.
- Hitta tillsammans sätt att agera för miljön, och uppmärksamma positiva miljöåtgärningar. Det finns mycket vi kan göra!
- Hitta balansen mellan att göra och att vila och koppla av. Spendera mycket tid i naturen.

<https://mieli.fi/sv/material-och-utbildningar/material/lilla-miljoangestguiden/>

Men hur är det när man inte vill eller orkar bry sig om miljöns tillstånd? I serien Klimatparadoxen på YLE (<https://arenan.yle.fi/1-50118864>) berättar den norska klimatpsykologen Per Espen Stoknes att hjärnan bygger “murar” för att skydda oss för det som är obehagligt. Att känna igen dessa murar hos dig själv, och när du möter dem hos andra, kan vara till hjälp för dig som pedagog. Du hittar en sammanställning av dessa murar och tips på hur man kan riva dem på hållbarhetsstigens webbsida.

Barn och hållbarhet - vad kan jag som lärare göra?

Det egna måendet är grunden (inre hållbarhet). Människor som mår bra och upplever att livet är i balans vill också ta ansvar för det gemensamma. Det arbete du gör när du lär eleverna att stärka sin självkänsla och ta hand om sig själva är guld värt.

Socialt samspel och empati i nyckelroll. Då eleverna tränar att samarbeta och lyssna på andra med empati och respekt, tar vi många stora och viktiga kliv mot en hållbar framtid.

Fördjupa känslan för och kunskapen om naturen.

Då du hjälper barnen att uppleva och uppskatta naturens mångformighet, skapar du möjligheter för barnet att skapa en djup kontakt med naturen. Låt gärna barnens naturliga nyfikenhet få mycket spelrum. (se tipshelhet åk 1)

Fördelarna med utomhuspedagogik är många. Ibland kan det kännas både rörigt och tidskrävande att undervisa utomhus. Men utomhusundervisning ger så mycket mer än den tar! Dessutom visar forskning att vistelse i gröna miljöer, till och med i korta stunder, har en avstressande och lugnande effekt.

Hjälp barnen se hur vi är en del av naturen och beroende av den. (se tipshelhet åk 4)

Koppla ihop hållbarhetsfrågor till vår egen konsumtion.

Forskningen visar tydligt att icke-materiella värden är de viktigaste för att en människa ska vara lycklig (se tipshelhet åk 3). Genom att köpa med eftertanke och i stället satsa våra resurser på gemenskap och välmående minskar vi vårt ekologiska fotavtryck och ökar vårt sociala kapital. När man öva med eleverna på att göra miljövänliga konsumtionsval är det viktigt att inte skapa skuld känslor hos barnen. (se tipshelhet åk 4)

Hjälp barnen att förstå hur allting cirkulerar. Ingenting man kastar bort försvinner utan bara omvandlas till en annan form. Genom att ansvarsfullt sortera och återanvända sparar vi pengar och minskar också på utsläppen (se tipshelhet åk 2, åk 4).

Koppla hållbarhetsfrågorna till elevernas egen verklighet. Visa på redan existerande och möjliga lösningar i den egna närmiljön. Det finns flera exempel på detta inbakade i tipshelheterna för olika årskurser.

Påverka tillsammans med eleverna. När eleverna får vara med och påverka utvecklas en känsla av egenmakt (empowerment): Det jag gör spelar en roll, och jag mår bra av att vara delaktig i något betydelsefullt. (se tipshelhet åk 6)

En hållbar verksamhetskultur i skolan

Exemplets makt är stor. Då det vi lär ut om hållbar livsstil återspeglas i skolans vardag har det mycket större genomslagskraft och blir en naturlig del av livet. Största delen av hållbarhetsfostran sker utanför det egentliga lektionsinnehållet genom de principer och rutiner vi etablerar tillsammans med eleverna och kollegerna.

För att uppnå en allt mer hållbar verksamhetskultur behöver vi sätta tid på att analysera den nuvarande verksamhetskulturen och fundera kring nästa steg tillsammans. I detta syfte har skolorna i Pargas miljöteam för personalen och miljöråd för eleverna. I planen för miljöfostran finns närmare beskrivning på hur de två grupperna jobbar.

Hållbarhetsprinciperna upprätthålls och stöds också när vi förverkligar andra planer såsom planen för att skydda eleverna mot mobbning, jämlikhets- och likabehandlingsplanen och säkerhetsplanen. Det är bra att komma ihåg att de många planerna är hjälpmedel för att nå ett gemensamt mål!

Hållbarhet handlar även om personalens hälsa och välmående. Lärares arbete är både givande och krävande. På senare tid har en oro för lärarnas ork och mående, grundad i enkätundersökningar, ofta lyfts fram i media. Lärares välmående påverkar också eleverna. I en öppen arbetskultur kan vi diskutera och söka lösningar till också svåra frågor och känner vi att vi inte är ensamma.

- Känner jag glädje i mitt arbete och känns det meningsfullt?
- Hurdan är arbetsmängden i förhållande till arbetstiden?
- Finns det tillräckligt med tid för att ta hand om mig själv och återhämta mig?
- Kan jag sätta gränser och säga nej när det behövs?
- Har vi en god gemenskap i personalen?
- Prioriterar jag/vi på ett sätt som stöder mitt och gemenskapens välmående?

Om det känns att arbetet är överbelastande, kan det vara bra att fundera kring till vilken del stressen skapas av vad som förväntas av mig, och till vilken del det är krav jag själv ställer på mig själv. I stället för att fokusera på allt det jag ännu inte fått gjort, kan jag lyfta fram hur mycket jag redan fått gjort. Vi hoppas att du när du läser denna handledning märker hur mycket gott du redan gör för en hållbar framtid. Ge dig själv en klapp på axeln varje dag för allt det du åstadkommit!

5. HÅLLBARHETSSTIGEN

Under lågstadiet får varje elev ta stegen på hållbarhetsstigen enligt det innehåll som sammanställts nedan. Längs stigen har varje årskurs fokus på 2-3 teman i anknytning till hållbarhet. Varje klass får en plansch av hållbarhetsstigen som man hänger upp i klassen, och gärna också ett exemplar i skolans allmänna utrymmen. Målet är att alla elever vid utgången av åk 6 vet vad en hållbar livsstil innebär både i teori och praktik och känner till hållbarhetens tre dimensioner. När eleven går ut lågstadiet kan skolan överrätta ett hållbarhetsdiplom.

Betrakta ett fenomen med olika glasögon

Den röda tråden som knyter samman alla stegen på hållbarhetsstigen är hållbarhetens tre dimensioner (ekologisk, social, kulturell och ekonomisk hållbarhet). Du hittar glasögonsymbolerna som symboliserar de tre dimensionerna på stigens steg och i samband med materialet som anknyter till varje steg på vår websida. Där hittar du också förslag till hur ni kan betrakta temat ni arbetar med med röda, blåa eller gröna glasögon. Meningen är att tipsen uppmuntrar till diskussioner om att man kan fundera på ett fenomen på många olika sätt.

6. TIPSELHETER TILL UNDERVISNINGEN

För varje årskurs finns färdigt utarbetade ämnesövergripande tipshelheter med undervisningsidéer och länkar till material. Tipshelheterna hittar du på vår webbsida och de är sammanfattade här nedan. Som lärare har du frihet att välja hur du förverkligar varje steg på stigen. Du kan genomföra en stor, ämnesövergripande temahelhet, eller plocka idéer och material in i din undervisning så som det passar dig själv bäst. Du får gärna vara i kontakt med biosfärkontoret (info@biosfar.fi) vad gäller intresse för att höra om aktualiteter eller sätt att koppla olika skolprojekt till biosfärområdets verksamhet både lokalt, nationellt och internationellt.

Varsågod, bordet är dukat!

ÅRSKURS 1

Närmiljön och de fyra årstiderna

- Att uppleva naturen
- Arter i närmiljön
- Årstiderna med alla sinnen
- Samhörighet och omtanke

Under årskurs 1 betonas upprätthållandet av ett starkt naturförhållande, med positiva upplevelser, nyfikenhet och lek. Samtidigt ges utrymme för eleverna att lära känna sin

klass, skapa en vi-känsla samt öva samarbete och gemenskap. Tipshelheterna i åk 1 har alla att göra med årstider och med naturmiljön, så man kan plocka material till en skraddarsydd helhet om man vill.

Kompisträdet

På en plats i närmiljön får varje elev välja sitt eget "kompisträd", som man besöker upprepade gånger under flera årstider. Så utvecklas barnens personliga förhållande till naturen. Det finns en mängd olika tips och idéer om vad man kan göra tillsammans med sitt kompisträd i olika läroämnen. Tipsen kan också användas fast man valt att inte ha egna kompisträd.

Väderstationen

När klassen besöker väderstationen gör vi observationer och mätningar under en kortare eller längre tid. Det är roligt att vara dagens meteorolog, t.ex. i början av varje uteundervisningspass. I tipshelheten finns idéer till aktiviteter som kan anknytas till väderstationen.

Sagan om rödhaken

Vi behöver varandra för att må bra. I sagan om rödhaken får vi leva oss in i hur det kan vara när någon behöver hjälp. Varför väljer man att hjälpa eller inte hjälpa? Hur känns det att få och ge hjälp, eller att inte göra det? Hur påverkar vi framtiden med våra val? Samtidigt är sagan en språngbräda till att studera olika fenomen relaterade till naturmiljö, till exempel: Vad heter våra träd och hur känner vi igen dem? Varför fäller lövträden sina löv, men barrträden behåller sina? Vad äter rödhakar på riktigt? Varför flyttar en del fåglar medan andra stannar? På vilka sätt kan växter och djur vara sparsamma för framtiden?

ÅRSKURS 2

Jag som konsument: Matproduktion, sortering och sparande

- Grundförutsättningarna för liv
- Odlar växter
- Hållbar matproduktion
- Återvinning och sparsamhet

Under åk 2 utvecklas förståelsen för hur vi människor är en del av ett större system genom att vi närmare undersöker villkoren för liv, hur naturliga system är en förutsättning för att vi får mat och hur vi själva spelar en roll i att upprätthålla balans i systemet. Tipshelheterna i årskurs 2 bygger på varandra: Först får eleverna i både teori och praktik fördjupa sig i de element som behövs för att växter ska kunna växa. Därefter får eleverna en förståelse för hur detta ligger som grund för att vi har mat på tallriken, och hur vi människor kan växelverka med naturen på ett hållbart sätt när maten produceras. Till sist får eleverna träna på att själva bidra till balansen i systemet genom att spara och återvinna material.

Det växer så det knakar

I denna tipshelhet bekantar sig eleverna med livets grundförutsättningar luft, vatten, jord, ljus och värme genom undersökningar, upplevelser, lekar och berättelser. Växter och djur behöver varandra på många olika sätt. Det finns också enkelt genomförbara tips om olika sätt att förverkliga växtodling i klassen i större eller mindre skala.

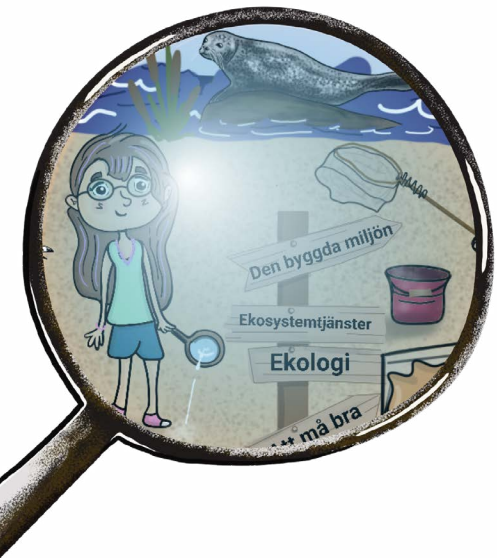
Från jord till bord

Här hittar du en samling idéer och resurser kring hållbar matproduktion och måltider. Besök en bondgård och bekanta er med vilka växter och djur som odlas/föds upp i den egna närmiljön. Varifrån kommer maten på min tallrik? Hurdan mat behöver min kropp för att växa och må bra? Eleverna kan odla eget ätbart eller testa vad allt man kan göra med en potatis.

Återvinning och sortering

Vi bekantar oss med sorteringens och återvinningens vad-hur-varför. Elevernas medvetenhet om varifrån alla saker kommer, och vad som händer med dem sedan, förstärks samtidigt som eleverna får övning i vardagskompetens på ett lekfullt och undersökande sätt. Kanske klassen kommer på nya innovativa sätt att använda återvinningsmaterial?

ÅRSKURS 3

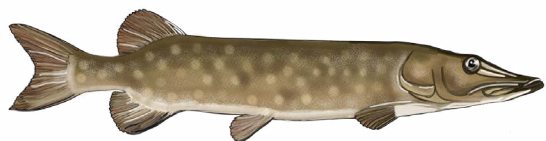
Hembygden, människan och naturen

- Den byggda miljön
- Ekosystemtjänster
- Ekologi
- Att må bra:
Psykiskt välbefinnande

Under åk 3 ligger fokus på att stärka elevens känsla av tillhörighet till den egna livsmiljön. Eleverna får uppleva och undersöka miljön de bor i och öva att dela med sig av sina tankar, känslor och visioner kring sin näromgivning. Vi bekantar oss också med närmiljöns betydelse för den fysiska och psykiska hälsan. Vi tar hand om miljön och miljön tar hand om oss! Då skapas förutsättningarna för ett gott och balanserat liv för allt levande.

Strövtåg i hembygden

Dags att gå på upptäcktsfärd i den byggda miljön! Upplev och begrunda de estetiska upplevelser, funktionalitet, kultur och historia som skolans näromgivning bjuder på, och ta med upplevelserna in i klassrummet. Vi bjuder på en lista på tips och idéer som inspiration till din lektionsplanering.

Vi behöver alla varann

När man hör frasen "vi behöver alla varann" tänker man i första hand på människornas värld. Men fördjupar man sig i frågan märker man att det gäller alla levande varelser. Här får vi lära oss om hur det mesta vi behöver har sitt ursprung i naturen i form av ekosystemtjänster. Varifrån kommer syret vi andas? Varför är bin viktiga för människor? Vad är det för samband mellan skogens växter och djur och mitt eget välmående? Och den viktiga frågan: Vad behöver vi egentligen, vad gör en människa lycklig? Då vi känner tacksamhet för allt det fantastiska vi får är det lätt att vilja ta hand om miljön.

ÅRSKURS 4

Vatten, naturens mångfald och livets kretslopp

- Livets mångfald på stranden och i vattnet
- Vatten i natur, kultur och samhälle
- Naturens kretslopp
- Cirkulär ekonomi

Åk 4 får göra en djupdykning och betrakta vatten och vattenliv ur många synvinklar. När eleverna fått bekanta sig med vattnekosystemets näringskedjor och vattnets kretslopp fortsätter och utvidgas berättelsen om hur allting cirkulerar, och kopplas till hållbara konsumtionsvanor.

Ett myller av vattenliv

Dags att packa ihop utrustningen och bege sig ut på en strandutflykt, eller flera! Samtidigt som vi njuter av uteliv och frisk luft lär vi oss om Östersjöns biologiska mångfald och ekologi genom undersökningar och lekar. Om ingen vet vad det är för ett underligt kryp som lurar i tången så gör det ingenting, det viktiga är upptäckarglädjen. En del av strandfynden kanske får komma med till klassrummet. På åk 4 ska eleverna enligt läroplanen göra en växtsamling, och det kan man verkställa på många olika sätt. I tipshelheten finns också inomhusaktiviteter för dagar med busväder!

Vatten överallt

Vatten är ett tacksamt tema för ämnesövergripande temahelheter. Vatten är en grundförutsättning för liv på vår planet, vilket återspeglas i vattnets betydelse i samhällen, kulturer och trosuppfattningar världen över. Du kan ta med precis de ämnen du själv vill och skapa en ämnesövergripande temahelhet om vatten och en eller flera av hållbarhetens tre dimensioner.

Allting snurrar runt

Nu blir det snurrigt värre! Vad är cirkulär ekonomi, varför ska vi övergå till cirkulär ekonomi och vilken är min roll i processen? För att förstå det är det viktigt att förstå hur materia cirkulerar. Det finns mångsidiga sätt att konkretisera, spelifiera och leka till exempel vattnets, kolets och syrets kretslopp. Många religioner och livsfilosofier baserar sig också på ett kretsloppstänkande. När vi överför kretsloppstänkandet till vår egen vardag och våra konsumtionsvanor är vi med och bygger en hållbar framtid.

ÅRSKURS 5

Min plats på jorden

- Skärgårdskultur och -historia
- Kulturell mångfald
- Fysisk hälsa
- Självkänsla

Hållbarhetsstigens steg för åk 5 har tonvikten på den inre hållbarheten - den egna identiteten och ta hand om sig själv - samt på att vara del av ett större sammanhang i tid och rum.

Starka rötter

Vem är du och jag som infödda eller inflyttade Pargasbor, som finlandssvenskar, som finländare, som européer? Eleverna får åka med på en tids- och kulturresa i skärgården från då de första kobbarna och skären dök upp ur havet till nutid och kanske även en bit in i framtiden. Under resans gång får de fundera på frågor kring identitet och kultur, rättigheter och skyldigheter, ansvar och gemenskap i vår vackra skärgårdsstad i all dess mångformighet.

En sund själ i en sund kropp

Tips och idéer kring fysisk hälsa (kost, sömn, motion), psykisk hälsa (självkänsla, självkänedom, självförtroende, känslor) och social hälsa (respekt, gemenskap, vänner, samarbete, att lyssna och dela med sig av sina känslor, tankar och åsikter).

ÅRSKURS 6

Vårt gemensamma jordklot

- Globala hållbarhetsfrågor
- En hållbar livsstil
- Påverka tillsammans

Nu står eleverna på tröskeln till tonåren. På årskurs 6 får eleverna öva på att se sambandet mellan lokala och globala perspektiv när det gäller centrala utmaningar för mänsklighetens framtid. Utmaningarna är stora men det finns mycket vi kan göra. Målet är att eleverna kan ta steget ut i nästa fas i livet med livsglädje, framtidstro och en känsla av egenmakt.

Jorden vi ärvde: från lokalt till globalt och tillbaka igen

Eleverna får bekanta sig med de mest centrala globala hållbarhetsfrågorna med utgångspunkt från den egna livsmiljön. Vad har det för betydelse om växter och djur dör ut? Påverkar obalansen mellan fattiga och rika länder eller nedhuggningen av regnskogen oss i Pargas? Hur arbetar man globalt för att lösa miljöproblemen, och vilken är min roll i det? Vi hjälper eleverna att hantera svåra frågor på ett realistiskt sätt förankrat i vetenskaplig forskning, och lyfter upp positiva rollmodeller och kreativa lösningar.

Av de globala hållbarhetsfrågorna har klimatförändringen en särställning i läroplanen. Därför har vi sammanfattat det viktigaste aktuella faktat samt länkar till vidare information

om klimatuppvärmningen, dess orsaker och följder för att underlätta ditt arbete. Vi lyfter också fram olika sätt att behandla klimatuppvärmningen på lektionerna och ger en hel del tips att tillämpa i vardagen.

Ett påverkningsprojekt

Enligt omgivningslärares läroplan ska eleverna få delta i ett gemensamt påverkningsprojekt under åk 5-6. Projektet får gärna utgå från elevernas egna intressen och frågeställningar, och det kan vara litet eller stort. Som hjälp på traven har vi samlat och sammanställt en rad med idéer om hur man kan börja och vad påverkningsprojektet skulle kunna handla om. Har du flera bra idéer, eller vill dela med dig av dina erfarenheter, så får du gärna fylla på listan!

Mållinjen

Grattis till alla fina elever som tar sista steget på vår stig och når mållinjen. Bra jobbat! Hoppas ni tillsammans har samlat många livskunskaper, och också goda minnen av gemensamma stunder, på vägen. På vår webbsida hittar du ett utskrivbart diplom som du kan dela ut till dina elever på skolavslutningen. Detta sista steg är ändå inte en avslutning, utan en början på många steg, raska och glada, långa och korta, målmedvetna och vindlande, men framför allt sådana som de ska vara för just dig, längs stigen mot framtiden sådan som vi skapar den, tillsammans.

